Sosyal Medya Kullan?c?lar? ?çin ?kincil Travmatik Stres Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Sosyal Medya Kullan?c?lar? ?çin ?kincil Travmatik Stres Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30721

ARABPSYCHOLOGY.COM

Öz

Sosyal Medya Kullan?c?lar? ?çin ?kincil Travmatik Stres Ölçe?i (SMK?TSÖ), bireylerin sosyal medya platformlar?nda maruz kald?klar? travmatik olaylar veya ?iddet içerikli materyaller sonucunda ya?ad?klar? dolayl? travma belirtilerini ölçmek amac?yla Türkçe'ye uyarlanm?? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, özellikle dijital ça?da ikincil travmatik stres (?TS) deneyiminin yayg?nla?mas? üzerine geli?tirilmi? olup, kullan?c?lar?n maruziyet sonras? geli?tirdi?i kaç?nma, a??r? uyar?lma ve yeniden ya?ant?lama semptomlar?n? de?erlendirir.

Ölçe?in psikometrik özellikleri, Balc? Çelik ve Alt?n???k (2021) taraf?ndan yürütülen kapsaml? bir güvenirlik ve geçerlik çal??mas? ile incelenmi?tir. Bu uyarlama çal??mas?, orijinal ölçe?in yap?sal bütünlü?ünü Türk kültürüne ve sosyal medya kullan?m ba?lam?na uygun olarak do?rulamay? hedeflemi?tir.

Anahtar Kelimeler

?kincil travmatik stres, dolayl? travma, sosyal medya, travmatik içerik maruziyeti, psikolojik ölçek, uyarlama, Türk kültürü.

Yazarlar

Balc? Çelik, S., Alt?n???k, M.S.

Amaç

Bu ölçe?in temel amac?, sosyal medya kullan?c?lar?n?n, platformlar arac?l???yla tan?k olduklar? veya ö?rendikleri travmatik olaylar kar??s?nda gösterdikleri ikincil travmatik stres düzeylerini güvenilir ve geçerli bir ?ekilde ölçmektir. Geleneksel ?TS ölçekleri genellikle profesyonel yard?m çal??anlar?na (doktorlar, terapistler) odaklan?rken, bu uyarlama dijital ortamda pasif olarak travmaya maruz kalan geni? bir kullan?c? kitlesine yöneliktir.

Uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türkçe konu?an popülasyonda kültürel ve dilsel uygunlu?unu sa?lamay? amaçlam??; böylece sosyal medyan?n ruh sa?l??? üzerindeki olumsuz etkilerinin akademik ara?t?rmalarda ve klinik uygulamalarda daha do?ru bir ?ekilde belirlenmesine olanak tan?m??t?r.

Yap?

Sosyal Medya Kullan?c?lar? ?çin ?kincil Travmatik Stres Ölçe?i, birincil travma ma?durlar?n?n deneyimledi?i semptomlara benzeyen ancak dolayl? yoldan edinilen stresi, yani ikincil travmatik

ARABPSYCHOLOGY.COM

stresi ölçmektedir. Bu yap?, genellikle travma sonras? stres bozuklu?u (TSSB) ile ili?kili olan üç temel semptom kümesini içermektedir:

Yeniden Ya?ant?lama (?ntrüzyon): ?stenmeyen dü?ünceler, rahats?z edici rüyalar veya sosyal medyada görülen olaylar? tekrar ya??yormu? hissi gibi belirtiler.

Kaç?nma: Travmatik içeri?i hat?rlatan ki?i, yer veya durumlardan uzak durma, duygusal hissizle?me veya sosyal medyadan kaç?nma iste?i.

A??r? Uyar?lma: Gerginlik, öfke, uyku güçlü?ü ve kötü bir ?eyin olmas?n? bekleme gibi fizyolojik ve psikolojik tepkiler.

Geçerlik

Balc? Çelik ve Alt?n???k (2021) taraf?ndan yürütülen adaptasyon çal??mas?nda, ölçe?in yap? geçerli?ini test etmek amac?yla Faktör Analizi yöntemleri kullan?lm??t?r. Çal??ma, ölçe?in teorik yap?yla tutarl? oldu?unu gösteren yeterli düzeyde geçerlik kan?tlar? sunmu?tur. Özellikle aç?mlay?c? ve do?rulay?c? faktör analizleri (DFA), ölçe?in sosyal medya ba?lam?nda ikincil travmatik stresi ölçme yetene?ini desteklemi?tir.

Çal??mada, benzer yap?lar? ölçen di?er ölçeklerle korelasyon analizleri (ölçüt ba??ml? geçerlik) de yap?lm?? olup, SMK?TSÖ'nün ilgili psikolojik yap?larla beklenen ili?kileri gösterdi?i belirlenmi?tir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenirlik çal??mas?, iç tutarl?l?k katsay?lar? (Cronbach Alfa) arac?l???yla gerçekle?tirilmi?tir. Uyarlama çal??mas?, SMK?TSÖ'nün sosyal medya kullan?c?lar? popülasyonunda yüksek ve kabul edilebilir düzeyde bir güvenirlik sergiledi?ini ortaya koymu?tur.

Yüksek iç tutarl?l?k de?erleri, ölçekteki 17 maddenin tamam?n?n ayn? psikolojik yap?y?, yani sosyal medya kaynakl? ikincil travmatik stresi ölçmede tutarl? oldu?unu göstermektedir. Bu bulgular, ölçe?in ara?t?rma ve uygulama ortamlar?nda stabil sonuçlar üretebilece?ini i?aret etmektedir.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??mas?nda, Sosyal Medya Kullan?c?lar? ?çin ?kincil Travmatik Stres Ölçe?i'nin orijinal faktör yap?s?n?n Türk örnekleminde korunup korunmad??? incelenmi?tir. Yap?lan Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA), ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n geçerli oldu?unu ve ikincil travmatik stresin alt boyutlar?n? (yeniden ya?ant?lama, kaç?nma, a??r? uyar?lma) ayr??t?rabildi?ini göstermi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Elde edilen uyum iyili?i indeksleri (CFI, TLI, RMSEA), modelin verilere mükemmel bir ?ekilde uydu?unu teyit etmi? ve SMK?TSÖ'nün yap?sal geçerli?ini bilimsel olarak kan?tlam??t?r.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (17 madde)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel sosyal medya kullan?c?lar?

Ya? Grubu: Yeti?kinler (Genellikle üniversite ö?rencileri ve genel yeti?kin popülasyonu)

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'deki sosyal medya platformlar?n? aktif olarak kullanan bireyler.

Test Metodolojisi: Çevrimiçi veya bas?l? formda uygulanabilen, Likert tipi derecelendirme (Orijinal derecelendirme bilgisi eksik oldu?undan, standart 4 veya 5'li Likert ölçe?i varsay?l?r).

Anahtar Kelimeler

Sosyal medya ba??ml?l???, dolayl? travma, TSSB semptomlar?, dijital stres, psikolojik dan??manl?k, ölçek geli?tirme.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Mustafa Selim Alt?n???k

Yazar ORCID Tan?t?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

?leti?im E-posta Adresi: mustafaselim.altinisik@omu.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Bilgi mevcut de?ildir.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in akademik veya klinik amaçlarla kullan?m? için sorumlu yazar Mustafa Selim Alt?n???k ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. ?leti?im bilgileri yukar?da sa?lanm??t?r. Ölçe?in uyarlama çal??mas? 2021 y?l?nda yay?nlanm??t?r. Ölçek kullan?m ücreti hakk?nda bilgi, yazar ile

ARABPSYCHOLOGY.COM

do?rudan ileti?im yoluyla edinilebilir.

Çal??man?n yay?nland??? makaleye a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir: turkpdrdergisi.com.

Kaynaklar

Balc? Çelik, S., & Alt?n???k, M.S. (2021). Adaptation of secondary traumatic stress scale to Turkish for social media users: Reliability and validity study. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 11*(60), 1-12.

Bu ölçe?in orijinal PDF dosyalar? buradan indirilebilir:

sosyal-medya-kullanicilari-icin-ikincil-travmatik-stres-olcegi-toad.pdf
sosyal-medya-kullanicilari-icin-ikincil-travmatik-stres-olcegi-toad.pdf

Sosyal Medya Kullan?c?lar? ?çin ?kincil Travmatik Stres Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

1. Sosyal medyay? kulland?ktan sonra duygusal olarak hissizle?tim.
2. Sosyal medyada gördü?üm ?eyleri dü?ündü?üm zaman kalbim çarpmaya ba?lad?.
3. Sosyal medyada gördü?üm insanlar?n tecrübe etti?i travmalar? tekrar ya??yormu?um gibi geldi.
4. Uyumakta güçlük çektim.
5. Gelecek konusunda cesaretimin k?r?ld???n? hissettim.
6. Sosyal medyada gördüklerimi hat?rlatan ?eyler beni üzdü.
7. Çevremde bulunan insanlarla pek birlikte olmak istemedim.
8. Kendimi gergin hissettim.
9. Her zamankinden daha az aktiftim.
10. ?stemedi?im halde sosyal medyada gördü?üm üzücü ?eyleri dü?ündüm.
11. Dikkatimi toplamakta zorland?m.
12. Bana, sosyal medyada gördü?üm üzücü ?eyleri hat?rlatan insanlar, mekânlar ya da olaylardan uzak durdum.
13. Sosyal medyada gördü?üm ?eylerle ilgili rahats?z edici rüyalar gördüm.
14. Sosyal medyadan uzakla?mak istedim.
15. Çok çabuk öfkelendim.
16. Kötü bir ?eyin olmas?n? bekledim.
17. Sosyal medya ile ilgili haf?zamda bo?luklar oldu?unu fark ettim.

ARABPSYCHOLOGY.COM